

4.2.11 Slovní úlohy o směsích I

Předpoklady: 040210

Úlohy o smíchávání roztoků: Smícháním se nemůže změnit množství čisté látky (ředidla) $\Rightarrow$ rovnici můžeme sestavit na základě toho, že čisté látky (ředidla) v roztocích před smícháním musí být stejně jako čisté látky (ředidla) v konečném roztoku.

Př. 1: Zapiš co nejjednodušším výrazem množství čistého v lihu v následujících roztocích:

- a) 5 litrů 45 % roztoku lihu,   b) 0,3 litru 7 % roztoku lihu,
c) 2 litry 100 % lihu,   d) 4 litry roztoku lihu o neznámé koncentraci.

a) 5 litrů 45 % roztoku lihu: 45 % roztok $\Rightarrow$ 0,45 roztoku tvoří líh $\Rightarrow 5 \cdot 0,45$ litru čistého lihu.

b) 0,3 litru 7 % roztoku lihu: $0,3 \cdot 0,07$ litru čistého lihu.

c) 2 litry 100 % lihu: $2 \cdot 1 = 2$ litry čistého lihu.

d) 4 litry roztoku lihu o neznámé koncentraci: $4 \cdot x$ litry čistého lihu..

Pedagogická poznámka: Problémem této hodiny je, že žáci přicházejí z chemie vybavení různými křížovými pravidly, se kterými mnozí umí, mnozí neumí zacházet. Dopředu upozorňuji, že v písemkách mohou řešit příklady libovolným způsobem, ale v hodinách se budou snažit používat myšlenku představenou v úvodu hodiny (nebo jinou myšlenku, která je napadne), v žádném případě však nebudeme nacvičovat mechanické dosazování do nějakého algoritmu. Nebývají s tím problémy.

Př. 2: Smícháme 150 ml 0,9 % roztoku NaCl (fyziologický roztok) a 50 ml 5 % roztoku NaCl. Urči koncentraci výsledného roztoku NaCl.

Množství čisté soli se nemění:

- sůl před smícháním: $150 \cdot 0,009 + 50 \cdot 0,05$,
- sůl po smíchání: $(150 + 50) x$.

$$150 \cdot 0,009 + 50 \cdot 0,05 = (150 + 50) x$$

$$150 \cdot 0,009 + 50 \cdot 0,05 = (150 + 50) x$$

$$1,35 + 2,5 = 200x$$

$$200x = 3,85 \quad / : 200$$

$$x = 0,01925$$

Získáme roztok o koncentraci 1,925 %.

Př. 3: Kolik litrů 98 % ethanolu je nutné dolít do 3 litrů 40 % roztoku, abychom získali desinfekční roztok o koncentraci 70 %?

Množství čistého lihu se nemění:

- líh před smícháním: $x \cdot 0,98 + 3 \cdot 0,4$,
- líh po smíchání: $(x + 3)0,7$.

$$x \cdot 0,98 + 3 \cdot 0,4 = (x + 3)0,7$$

$$x \cdot 0,98 + 1,2 = 0,7x + 2,1 \quad / -0,7 - 1,2$$

$$0,28x = 0,9 \quad / : 0,28$$

$$x = \frac{0,9}{0,28} \doteq 3,21$$

Do roztoku musíme dolít 3,21 litru 98 % roztoku ethanolu.

Př. 4: Kolik l vody je třeba přilít k 1,5 litru 98 % lihu, aby vznikl desinfekční roztok o koncentraci 70 %?

Množství čistého lihu se nemění:

- líh před smícháním: $1,5 \cdot 0,98$,
- líh po smíchání: $(1,5 + x)0,7$.

$$1,5 \cdot 0,98 = (1,5 + x)0,7$$

$$1,47 = 1,05 + 0,7x \quad / -1,05$$

$$0,42 = 0,7x \quad / : 0,7$$

$$x = 0,6$$

K 1,5 litru 98 % lihu je nutné přilít 0,6 litru čisté vody, aby vznikl desinfekční roztok o koncentraci 70 %.

Př. 5: Kolik litrů čisté 100 % jablečné šťávy musíme přilít k 0,8 litru 50 % jablečné šťávy, abychom získali šťávu o koncentraci 65%?

Množství čisté jablečné šťávy se nemění:

- šťáva před smícháním: $0,8 \cdot 0,5 + x \cdot 1$,
- šťáva po smíchání: $(0,8 + x) \cdot 0,65$.

$$0,4 + x = 0,52 + 0,65x \quad / -0,4 - 0,65x$$

$$0,35x = 0,12 \quad / : 0,35$$

$$x = \frac{0,12}{0,35} \doteq 0,34$$

Museli bychom přilít 0,34 litru 100 % šťávy.

Př. 6: Při destilaci se z roztoku lihu s vodou odebírá líh a tak se postupně snižuje jeho obsah v původním roztoku. Kolik litrů čistého lihu musíme odebrat, aby se koncentrace lihu ve 13 litrech 15 % roztoku snížila na 12 %?.

Pozor: množství lihu v roztoku se mění (je odebírán) $\Rightarrow$ musíme sledovat množství čisté vody, kterou neodebíráme.

Množství čisté vody se nemění:

- čistá voda před destilací: $13 \cdot 0,85$ (v 15 % roztoku lihu je 85 % vody),
- čistá voda po destilaci: $(13 - x)0,88$

$$13 \cdot 0,85 = (13 - x)0,88$$

$$11,05 = 11,44 - 0,88x \quad / +0,88x - 11,05$$

$$0,88x = 0,39 \quad / : 0,88$$

$$x = \frac{0,39}{0,88} \doteq 0,44$$

Musíme z roztoku odebrat 0,44 litru lihu, abychom získali roztok o koncentraci 12 %.

Shrnutí: V případech o směsích vycházíme ze zachování čisté látky.